

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

AL. ED. LINDBLOM.

No 11.

November

1845.

I. Original-Afhandling.

Botaniska anteckningar under en resa från Stockholm till fjället Suasahögen i Jemtland, företagen under sommaren 1844 af C. Lagerheim och G. Sjögren.

Den 1:ste Juli anträdde vi vår afresa genom Roslagens omvexlande nejder. Till den vextförteckning, som Herr Stads-Notarien P. J. Beurling i sin Reseberättelse *) infört öfver Roslagen, torde förtjena att tilläggas: *Ophioglossum vulgatum* L. i grannskapet af Sanda gästgifvaregård; vid stranden af Herrbo-ängar *Potamogeton marinus* L. och *Batrachium marinum* Fr.; på holmarna derutanför i stor ymighet den silfverglänsande *Hippophæ rhamnoides* L.. Vidare anträffade vi i skogen mellan Svinnö och Sanda *Saxifraga ascendens* L. med helbräddade blad, hvilken äfven sedermera några gånger sågs i mindre partier på dikeskanterna vid landsvägen i denna trakt.

I Elgmossen vid Forssmarks bruk i socknen af samma namn frodades *Draba incana* L. från de enklasié till de mest greniga och bladiga former. Imellan Mehede och Elfkarleby gästgifvaregårdar, i Idquistmyrn nära Båtsmanshus, vexer *Taxus baccata* L. i ymighet. Dersammastädes antecknades: *Cardamine amara* L. β *hirta* med dubbla blommor och *Orchis maculata* L. β *angustifolia*. Den sistnämnde, som vexer på fuktig skogsmark och skuggrika ställen, skiljer sig i flera afseenden från hufvud-formen. Hela vexten har ett blekare utseende, stjelkladen äro jemnbredt lancettlika utan fläckar, samt flikarne på kronans läpp nästan lancettlika. Denna är samma form som finnes vid Hunneberg i Westergötland.

*) Se Kongl. Vet. Akad:s Handl. för år 1843.

I Gestriklands stora kärr, Trödjemur, observerade vi bland andra der förekommande kärrväxter: *Malaxis paludosa* Sw.

Vid inträdet i Helsingland förändras naturen af landet. Slättlandet försvinner och i dess ställe framträda bergsryggar och bergsspetsar, höjande sina i fjerran blånande hjessor öfver hvarandra. Vid Momyskie gästgifvaregård delar sig vägen i norr och nordvest. Under det den sednare följdes anmärktes vid Löfvik i Underviks socken *Pinus abies* L. β *viminalis*. I de sankta skogarna på östra Ljusne-stranden, mellan Jerfsö och Ljusdal, förekom, fastän sparsamt, *Juncus stygius* L. Invid landsvägen imellan Kårböle och Ytter Hogdal i Färila socken träffades fruktificerande exemplar af *Pulsatilla vernalis* Mill., *Salix depressa* L. β *livida*, *Carex livida* Willd. och *Juncus stygius* L., samt vid det vattenfall, som Ljusne-elfven mellan nyssnämnde ställen bildar, Stora Ström kalladt, *Carex tenuiflora* Wg. m. fl.

Vid gästgifvaregårdarne Åsarne uti Jemtland visade sig *Juncus triglumis* L., *Bartsia alpina* L., *Thalictrum alpinum* L. bland andra vanligare subalpiska växter, och vid landsvägen derifrån till byn Tossåsen, der vägen går närmast Hålen-sjön, *Tussilago frigida* L. *Nigritella angustifolia* Rich. blef redan synlig vid förenämnde ställe, Åsarne, dit den spridt sig från sina egentliga vextlokaler, de sluttande ängarna på stränderna af Storsjön. Ej långt från byn Hallom, på vägen imellan Kövra och Oviken, pryddes de sankare gräsplatserna af *Orchis cruenta* Müll., som tillika med *Nigritella* tyckes finna sin trefnad kring Storsjöns vidsträckta vattendrag. Här ifrån Storsjöns uphöjda strand mötes man först af anblicken utaf Ovike-, Trana- och Sellsjö-fjällens snöfält, som vid horisonten med magisk glans uplysa de matta konturerna. Vid klar luft skönjes härifrån äfven Åreskutan på det betydliga afståndet af tio mil fågelvägen. Vid gästgifvaregården Oviken antecknades *Carex capitata* L. I grannskapet af Orrviken gjordes insamling af *Epilobium lineare* Mühlenb. och *Schoenus ferrugineus* L. m. fl.

Undersökningen af Frösön, utmärkt genom sina naturskönheter och sin vextrikhet, sysselsatte oss några dagar. På Kungs-

gårdens södra äng funno vi: *Carex capitata* L., *vaginata* Tausch, *fulva* Good. och *speirostachya* Wg., *Saussurea alpina* DC., *Polemonium coeruleum* L., *Orchis cruenta* Müll. i ymnighet, *Saxifraga aizoides* L., *Primula stricta* Horn., *Equisetum variegatum* All. & β *scirpoides*, *Viola mirabilis* L., *Muloxis monophyllus* Sw. och *Erigeron alpinus* L. på ängens sluttning mot stranden. Detta är det enda vextställe i låglandet, hvarest vi observerade denna sistnämnda vext, som eljest endast träffas på sjelfva fjällen. I skogsmyror på ön förekom *Schoenus ferrugineus* L. och på Örnaberget *Poa nemoralis* L. var. *glauco-antha*, samt på ängen utanför Skollärare-bostället *Onobrychis sativa* Lam. förvildad. Frösön eger en stor myckenhet kalk, som på flera ställen träder i dagen och bildar så kallade "bleken". — Från Frösön gjordes en liten utfart till den närliggande Andersön. Den för flera år sedan här i Källmarsundsmyren funna *Epipogium Gmelini* Rich. har i sednare tider ej återfunnits. Vi träffade den ej heller, och är den sannolikt utgången. I denna myr vexte i stor ymnighet *Tussilago frigida* L. och *Epilobium lineare* Mühlenb.

Norr om sjön Liten är gästgifvaregården Upland belägen och i botaniskt hänseende utmärkt såsom vext-lokal för *Polemonium*. Ifrån Storsjön till Åreskutan äro trakterna särdeles rika på omvexlande naturskönheter. Efter ett kort besök på Åreskutan fortsattes resan till det syd-vest och 7 mil derifrån belägna fjället Snasahögen. Ifrån Åreskutan åtföljdes stora landsvägen till Sta gästgifvaregård, hvarifrån en högst besvärlig skogsväg till Rennberg måste befaras. Derifrån fortsattes resan än i båt öfver vidsträckt sjöar, än till häst öfver djupa och äfventyrliga myror, der det ofta händer att hästen nedsjunker till magen i den lösa dyn. Byn Vallarne är sista raststället mellan Åreskutan och Snasahögen, och är belägen vid nordvestra hörnet af Ånnsjön. Denna, genom sina grund, om icke farliga, men dock besvärliga fjällsjö återstår att passera innan man når Handöl, vid foten af Snasahögen. Ständigt inskränkes utsigten af de sjön omgifvande fjällmassorna, öfver hvilka Snasahögen höjer sig som en jätte ibland dvergar. Redan på betydligt afstånd hö-

res det starka dånnet af de utför fjällens sidor störtande vattenfallen, liknande vindsötarna af en fjerran rasande orkan. Ånnsjön uplager uti sig Ena-elfven och Handån (Handölan) med förenad mynning. Den förra upspringer på Sylarne, den sednare framväittrar med pilsnabb fart ur Helagsfjellens eviga snöfält sina grunda höjer, understundom förstärkta af de små sorlande bäckar, som från alla sidor nedhoppa utför branterna, och gifva den tysta naturen lif och ständig friskhet. Kort före sin förening med Ena-elfven bildar Handån de nyssnämnde, för sin höjd imponerande, vattenfallen, som från björkregionen nedvräka sitt vatten mot krossade klippor inom Barrirädens gräns. Nedanföör detta vattenfall grenar sig ån i flera mindre armar, som omsluta några täcka holmar, bevesta med skuggrika alar.

På högra sidan om Hand-åns fall är Telgstensberget beläget. — Bekant för sitt Telgstensbrott utgör detta berg början till den fjällsträckning, som under olika namn — såsom Bunarfjell söder om Telgstensberget, och Smällhögarna söder om Bunarfjell — följer Handåns högra strand. I fonden höja sig Helagsstötarna, och nordvest om dem Syltopparne i sin bleka snödrägt. De sednare fjällen, som äro belägna på gränsen mellan de tvänne Nordiska rikena, utgöra utgångspunkten för en annan fjällkedja på venstra stranden af Hand-ån. Denna kedja löper fram mot Ånnsjön och slutar med flera betydliga höjder, hvilka med ett gemensamt namn benämnas Snasahögen. Den dal, som begränsas af dessa bägge fjällsträckningar, benämnas Handöls-dalen och ligger helt och hållet ofvan skogsregionen.

Snasahögens redan vid foten höga belägenhet lemnar allennast rum för en obetydlig skogsregion, efter hvars genomvandring man möter en vidsträckt platå innau fjällets topp vidtager. Denna platå, som utgör början af Handöls-dalen, består nästan helt och hållet af myror och kärr eller kärnar, mindre vattensamlingar i fjällens fördjupningar. Sidorna af Snasahögens topp är öfversållad af oräkneliga klippstycken och stenar.

Snasahögen slutar så väl i öster som vester med en bergsås, hvilkens rygg afsmalnar i en hvass kam. Den vestliga åsen är mer förlängd och kröker sig så, att dess tvärbranta ända

vetter mot norr. Denna åsens liksom afhuggna slut har med sina ättestupor och utskjutande klippor någon likhet med Åreskutans Totthummel, så väl till utseende som vegetation. Den östliga åsen har äfven en, fast ringa, böjning mot norr, till följe hvaraf Suasahögen beskrifver en båge med den konkava sidan åt norr. Den östliga åsen är beklädd med *Umbilicaria atropurpurea* Schær., som här bland lafvar är öfvervägande.

Söder om denna nu beskrifna del af fjället är en hög fjälltopp belägen, som genom en tvär-å skiljes från Suasahögens högsta fjällmassa. Denna fjälltopp, som eger mycket brant sluttande sidor och lodräta klippväggar, beständigt fuktade af snövattnen, är en samlingsplats för endast högre fjällväxter.

Af ständigt qvarliggande snödrifvor eger Suasahögen flera rätt betydliga. En af dem, belägen på norra sidan, benämnes Telgbilsfonen för sitt utseende af en bila.

På Suasahögen antecknades följande växter inom Skogsregionen: *Pinguicula vulgaris* L., *Valeriana officinalis* L., *Eriophorum vaginatum* L., *E. alpinum* L., *Phleum alpinum* L., *Agrostis borealis* Hn., *Calamagrostis Halleriana* DC., *C. stricta* Hn., *Anthoxanthum odoratum* L., *Aira flexuosa* L. & β *montana*, *Poa alpina* L., *P. nemoralis* L. cum var., *Triticum caninum* L., *Montia fontana* L., *Cornus suecica* L., *Myosotis silvatica* Hoffm., *Menyanthes trifoliata* L., *Polemonium coerulcum* L., *Ribes rubrum* L., *Angelica silvestris* L., *Juncus triglumis* L., *J. castaneus* Sm., *Luzula campestris* DC., *congesta* & *pallescens*, *L. spicata* DC., *Oxyria digyna* Campd., *Trientalis euroæa* L., *Daphne Mezereum* L., *Epilobium alpinum* L., *origanifolium* Lam., *pelustre* L. β *nutans*, *Paris quadrifolia* L., *Saxifraga stellaris* L., *aizoides* L. & β *aurantia*, *Stellaria nemorum* L., *S. borealis* Bigel., *Friesiana* DC., *Lychnis alpina* L., *Sagina saxatilis* Wimm., *Cotoneaster vulgaris* Lindl., *Actæa spicata* L., *Aconitum septentrionale* Köll., *Bartsia alpina* L., *Pedicularis Sceptrum Carolinum* L., *Arabis alpina* L., *Astragalus alpinus* L., *Sonchus alpinus* L., *Hieracium paludosum* L., *Saussurea alpina* DC., *Cirsium heterophyllum* All., *Gymnadenia conopsea* Br. äfven med hvita

blommor, *Goodyera repens* Br., *Corallorrhiza innata* Br., *Carex aquatilis* Wg., *vaginata* Tausch., *Salix nigricans*, *Lapponum* L., *Struthiopteris germanica* Willd., *Lycopodium Selago* L., *Selaginella selaginoides*, *Equisetum variegatum* All. — Inom Björkregionen: *Pinguicula vulgaris* L. β *tenuior*, *Eriophorum capitatum* Host, *Scirpus cæspitosus* L., *Festuca ovina* L. β *vivipara*, *Alchemilla alpina* L., *Gentiana nivalis* L., *Azalea procumbens* L., *Angelica Archangelica* L., *Juncus trifidus* L., *triglumis* L., *castaneus* Sm., *Tofieldia borealis* W., *Arbutus alpina* L., *Menziesia coerulea* Sm., *Saxifraga aizoides* L. & β *aurantia*, *Rubus Chamæmorus* L., *Thalictrum alpinum* L., *Pedicularis lapponica* L., *Astragalus oroboides* Horn., *alpinus* L., *Phaca frigida* L., *Gnaphalium norvegicum*, *Erigeron alpinus* L., *Coeloglossum viride* Hn. & *albidum* Hn., *Chamorchis alpina* Rich., *Cobresia caricina* Willd., *Carex capitata* L., *pauciflora* Lightf., *cordorrhiza* Ehrh., *lagopina* Wg., *Persoonii* Sieb., *Buxbaumii* Wg. *alpicola*, *atrata* L., *Vahlîi* Schk., *rigida* Good., *saxatilis* L., *livida* Willd., *limosa* L. & β *irrigua*, *ustulata* Wg., *vesicaria* L. *alpigena*, *Betula nana* L., *Salix glauca* L. & var. *nigricans*, *Lapponum* L., *myrsinites* L., *lanata* L., *herbacea* L. & *reticulata* L., *Rhodiola rosea* L., *Aspidium Lonchitis*, *Woodsia hyperborea* Br., *Lycopodium alpinum* L., *Equisetum hiemale* L. — Inom Snöregionen: *Veronica alpina* L. & β *lasiocarpa*, *Agrostis rupestris* All., *Avena subspicata* Clairv., *Aira alpina* L., *Poa alpina* L. *vivipara*, *P. laxa* Hænke, *Diapenzia lapponica* L., *Viola biflora* L., *Sibbaldia procumbens* L., *Juncus biglumis* L., *Luzula spicata* DC., *hyperborea* Br., *arcuata* Sw., *Oxyria digyna* Campd., *Epilobium alpinum* L., *origanifolium* Lam., *Andromeda hypnoides* L., *Menziesia*, *Saxifraga nivalis* L. & β *elatior*, *stellaris* L., *oppositifolia* L., *cernua* L., *rivularis* L., *cæspitosa* L., *adscendens* L., *Silene acaulis* L., *Alsine biflora* Wg., *Cerastium alpinum* L., *trigynum* Vill., *Dryas octopetala* L., *Ranunculus glacialis* L. 1—4 blommig, *R. pygmaeus* Wg., *Pedicularis Oederi* Vahl, *Linnæa borealis* L. 4-blommig, *Draba hirta*, *Arabis alpina* L., *Cardamine bellidi-*

folia L., *Leontodon autumnalis* L. β *Taraxaci*, *Hieracium alpinum* L., *Gnaphalium supinum* L., *alpinum* L., *Erigeron uniflorus* L., *Carex rupestris* All., *C. atrata* L., *ustulata* Wg., *ornithopoda* Willd., *Salix polaris* Wg., *Rhodiola*, *Cystopteris montana* Bernh., *Asplenium viride* Huds.

Vid jemnförelsen mellan Snasahögen och Åreskutan finner man följande skillnader i hänseende till antalet af de växter, som egentligen tillhöra fjällen. Snasahögen saknar i sin vextsamling *Veronica saxatilis* Linn. fil., *Luzula spadicea* DC., *Tussilago frigida* L., *Erigeron elongatus* Ledeb., *Salix ovata* Ser., *Blechnum Spicant* Rich., *Cryptogramma crispum* Br., hvilka Åreskutan eger, men möjligtvis kunna flera af dessa i en framtid upptäckas, enär Snasahögens vidsträckta fjällbygd ännu är föga undersökt. Egna för Snasahögen äro: *Angelica Archangelica* L., *Luzula hyperborea* Br., *Saxifraga aizoides* L. β *aurantia*, *S. cernua* L., *S. cæspitosa* L., *Pedicularis Oederi* Vahl, *Phaca frigida* L., *Chamorchis alpina* Rich., *Goodyera repens* Br., *Cobresia caricina* Willd. *), *Carex livida* Willd., *Salix polaris* Wg. — I sjelfva naturen är vid Snasahögen ett märkbart afbrott mot Åreskutan och dess nejder. Vid det senare fjället, i synnerhet kring dess fot, råder den yppigaste vextlighet och orten är bebyggd. Mot Snasahögen, på föga afstånd från Norrska gränsen, höjer sig landet allt mer och mer, antar ett ödsligare utseende och blir fattigare på växter. Menniskoboningar blifva sällsynta; men deremot framställa de vidsträckta kärren och de ogenomträngliga skogarne den rätta bilden af en norrländsk ödemark. — Snasahögen, mindre beqväm att nalkas genom dess aflägsna läge från farbar landsväg, har endast af några få naturforskare blifvit undersökt. I botaniskt hänseende besöktes den år 1813 af D:r Hartman och år 1843 af Stud. C. Lagerheim. — Snasahögens höjd öfver hafvet lär, enligt D:r Hartmans upgift, vara betydligt högre än Åreskutans, och till följe af landets höjning mot riksgränsen eger äfven dess fot en högre belägenhet än Åreskutans, så att vid Sna-

*) På Åreskutan träffade vi af denna blott några få exemplar.

sabögens basis träffas redan *Chamorchis alpina* Rich., *Rhodiola rosea* L., *Arabis alpina* L., *Saxifraga stellaris* L., *Juncus castaneus* Sm., m. fl. vexter, hvilka egentligen tillhöra högre fjälltrakter.

II. Utdrag ur utländska arbeten.

Undersökningar rörande antheridier och sporer hos några Fucus-arter, af J. Decaisne och G. Thuret. (Se Annales des Sciences naturelles: Botanique. Troisième Série. II année. Janvier—Mars 1845, pag. 5—15).

Fucaceernas conceptacula äro antingen 2könade, som innehålla både antheridier och sporer (t. ex. *Fucus canaliculatus*, *tuberculatus*, *Halidrys siliquosa*), eller enkönade med blott ettdera af dessa organer, hvarvid två fall äro möjliga, nemligen att manliga och qvinliga conceptacula förekomma på en och samma stam, då arten är monoecisk (så t. ex. är stundom *F. nodosus*), eller ock att hvarje stam eger allenast ettdera slaget, då följaktligen arten blir dioecisk (t. ex. *F. serratus*, *vesiculosus*). Icke så sällan finner man hos de till sistnämnda arter hörande individer hermafrodita conceptacula, hvilket Förff. dock förmoda kunna häntyda på en specifik skiljaktighet mellan flera af de under *F. vesiculosus* uptagna varieteter. — Hos de enkönade arterna igenkännas de manliga conceptacula med lätt- het genom den orangefärg, som tilldelas dem af antheridierna; dessa sistnämnda utgöras af äggformiga blåsor innehållande en hvitaktig massa med deri tätt inblandade röda korn och de hvil- la på greniga ledade hår, som upfylla nästan hela conceptacu- lum. Då frons någon tid varit i beröring med luften finner man antheridierna, som i mängd utstötts ur conceptaculi myn- ning, på ytan af frons bilda små orangefärgade lopar. Utur ändan på dessa antheridier framkomma talrika, genomskinliga, flaskformiga kroppar, hvilka med mycken liflighet röra sig medelst två mycket fina, oliklånga cilier; dessa små kroppar inne- hålla hvardera ett rött korn; sättas de i beröring med ammo- niak sönderflyta de, så att allenast det röda kornet eller kär-

nan återstår. Dessa kroppar erinra dels om åtskilliga infusorier, dels ock om spermatozoerna hos charer, blad- och lefver-mossor, hos hvilka Thuret äfven upläckt närvaron af tvenne rörelse åstadkommande cilier. Att dessa hos *Fucus* förekommande små kroppar icke äro sporidier kan man sluta så väl af deras utomordentliga litenhet, som ock af deras bildning. I stället att förenas till bildande af en groddknopp, tyckas de temligen snart uplösa sig och formera då i botten af det kärl, hvori man samlat dem, ett lager af tomma korn, som snart helt och hållet försvinner; icke heller kunde hos dem observeras någon slags groning. På dessa skäl tro Förff. sig berättigade att anse dessa blåsor såsom fullkomligt analoga med antheridierna hos andra kryptogamer.

De qvinliga conceptacula urskiljas genom olivartad färg. Vid undersökning i det ögonblick eben försätter vexten på det torra ser man sporerne hastigt framkomma ur conceptacula och vid dessas mynning bilda små hopar, som snart nedfalla och fastna på närstående föremål, och i sjelfva conceptaculum finner man då ett större eller mindre antal tomma sporhyllor. Sporan är i denna epok ännu enkel, men visar dock tydliga sporr till en sednare delning; dess till en början fina och smala membran utvidgar sig snart till en genomskinlig med cilier öfverallt betäckt sporbeklädnad, alldeles som hos *Vaucheria*, utan att dock Förff. någonsin kunde varseblifva någon rörelse hos dessa sporer. De antydningar till delning, som förekomma hos sporerne af *I. serratus* och *vesiculosus*, blifva allt tydligare, så att de bilda verkliga skiljovaggar och sporan visar sig delad i 8 massor, som småningom isolera sig och bilda lika så många glatta klotrunda sporuler. Sporbeklädnaden förstöres snart derpå och hvarje sporula börjar gro.

Sjelfva groningsakten sker hos *I. serratus* på följande sätt. Ungefär 24 timmar efter delningen i 8 massor märkes på en punkt hos sporulan en obetydlig vårta, som efter 48 timmar förlängts till ett cylindriskt med olivgula korn fylldt rör; en tvärvägg har bildat sig i sporulan och delar den i 2 halflot. Efter tre dagar visar sig ännu en tvärvägg vid rörets början;

på fjerde dagen tillkommer en ny skiljovägg, hvarigenom således massan är delad i 4 lika delar, i hvarje bland hvilka en tätare kärna nu varseblifves. På femte dagen har delningen så fortgått att sporulan är delad i 6 särskilda delar. Under tiden förlänges röret alltjemnt utan att deri bildas några skiljoväggar.

Hos *F. nodosus* delar sig sporan i 4 sporuler; denna art har derjemte det egna att den är än monoecisk än dioecisk. *F. canaliculatus* och *tuberculatus* äro deremot hermafroditer. Hos den förra bland dessa hafva antheridierna en vattenklar färg och de i dem inneslutna kroppar sakna det röda korn, som Förff. iakttagit hos alla andra Fuci. Sporerne hos denna art dela sig allenast i 2 sporuler. — Hos *F. tuberculatus* äro conceptacula snart sagdt delade i 2 afdelningar; den öfra hälften, som är närmast mynningen, är full af antheridier; den andra, som bildar basen, innehåller sporer, hvilka tyckas förblifva odelade och ej, som hos öfriga Fuci, skilja sig i sporuler; ett förhållande, som äfven synes ega rum hos den hermafrodita *Halidrys siliquosa*.

På grund af dessa iakttagelser (för hvilka Ref. här redogjort i enlighet med det i Flora 1845 N:o 25 lemnade utdrag, enär det häfte af Annales des Sc. nat., hvari afhandlingen är intagen, icke för tillfället är tillgängligt) anse sig Förff. böra tillerkänna Fucaceerna en sexualitet, analog med den, som man antager hos *Charæ*, *Musci frondosi* och *hepatici*, äfvensom upställa följande nya släkten:

Cymaduse: hermaphrodita; receptacula terminalia teretia, cum fronde continua; conceptacula antheridia porum versus sitta sporas vero inferne affixas includentia; sporæ simplices; episporium tenue ciliatum. (*Fucus tuberculatus*).

Pelvetia: hermaphrodita; receptacula terminalia, cum fronde continua, obtusa l. emarginata rugulosa; conceptacula antheridiis sporisque intermixtis, filamentis articulatis stipatis, repleta; sporæ primo simplices, dein in sporulas 2 divisæ; episporium tenue ciliatum. (*Fucus canaliculatus* L.)

Ozothallia: di- l. mon-oica; receptacula distincta lateralia siliquæformia; conceptacula antheridiis l. sporis, filamentis arti-

culatis stipatis, repleta; sporæ primo simplices, dein in sporulas 4 divisæ. Episporium tenue ciliatum. (*Fucus nodosus* L.).

Fucus: dioicus l. hermaphroditus; receptacula terminalia, cum fronde continua, turgida; conceptacula antheridiis l. sporis, filamentis articulatis stipatis, repleta; sporæ primo simplices, dein in sporulas 8 divisæ; episporium tenuæ ciliatum. (*F. serratus* L., *F. vesiculosus* L.).

III. Literatur.

1. *Synopsis Floræ Germanicæ et Helveticæ. Auctore D. G. D. J. Koch. Ed. secunda. Pars tertia. Lipsiæ. Gebhardt et Reiland. 1845. Pag. 963—1164. 8:o h.*

Närvarande afdelning, hvarmed detta klassiska verk nu är afslutadt, innehåller först *Endogeneæ cryptogamæ* (s. 963—986), derefter »*dispositio specierum generis Cirsii, tam genuinarum, quam hybridarum, quæ dilionem floræ nostræ et terrarum adjacentium inhabitant, auctore Carolo Nægelio*» (s. 989—1012); vidare »*Addenda et corrigenda*» (s. 1015—1030), samt slutligen »*Index ordinum, generum, specierum et synonymorum*» (s. 1033—1164).

Utur den här lemnade framställningen af *Endog. cryptogamæ* vill ref. anmärka följande: *Equisetum campestre* Schultz hänföres enligt originalexemplar till *E. arvense* såsom forma serotina, *E. limosum* och *fluviale* förenas, hvaremot *E. scirpoides* Mich. (ännu ej funnen inom florans gebit) anses bestämdt skiljd från *E. variegatum* Schleich.; *E. trachyodon* Alex. Braun antages. — *Lycopodium chamæcyparissus* Braun och *L. complanatum* L. upställas som skiljda. — *Botrychium Lunaria* β *rutaceum* Wahlenb., Fr., framställes under namnet *B. matricariæfolium* Braun såsom egen art för att vidare observeras. *B. matricarioides* Willd. (*B. rutaceum* Wahlenb.) har namnet *B. rutæfolium* Braun. — *Polypodium calcareum* Sm. kallas *P. robertianum* Hoffm. — *P. rhæticum* DC., Schkuhr, m. fl. föres som synonym till *P. alpestre* Hoppe. — *Woodsia ilvensis* Br. föres som var. β *rufidula* till *W. hyperborea*. — *Aspidium aculeatum* Döll innefattar tre varieteter, hvaraf den

första utgör *A. lobatum* Sw., den andra *A. aculeatum* Sw., hvarifrån *A. angulare* Kit. ej ens som varietet anses kunna skiljas, och den tredje *A. Braunii* Spenner. — Släktet *Polystichum* Roth antages. — Äfvenså *Cystopteris* Bernh. Af *Cyst. fragilis* framställas många former, till en bland hvilka *Polypod. rheticum* Dicks., *Aspid. rhæt.* Willd. excl. syn, samt *Cyathea regia* Roth nec Smith hänföras; *Polypod. alpinum* Wulf. framställes som var. β af *Cyst. regia*. — *Aspid. filix fem.* Sw. hänföres efter Bernhardi till *Asplenium*, och af den framställas flera former, hvaribland *Athyrium rheticum* Roth.

I sin upsats om *Cirsia* uptager Nägeli 15 genuina arter och 27 hybrida.

Utur tilläggen och rättelserna torde följande böra anföras: *Thalictrum majus* Synops. är blott en modifikation af *Th. Jacquinianum*, hvilken art då den har stipeller, enligt Dolliners observation, utgör *Th. minus* Jacqu. och då den saknar dessa är *Th. flexuosum* Reich.; Dolliner anser stipellerna i detta släkte vara utan all vikt. — Den verkliga *Fumaria Petteri* är ej funnen inom Florans gebit; den vid Hamburg vexande framställes som ny art, *F. muralis* Sonder; en ny uppställning och diagnostik öfver Tyska arterna af *Fumaria* meddelas med några nyare tillkomna. — *Cochlearia pyrenaica* är en form af *C. officinalis*. — Den i Syn. såsom *Rosa ciliato-petala* uptagna art hör ej till den; Bessers art är en form af *R. pomifera* med bredare blad. Förf. vill anställa ytterligare undersökningar rörande den af honom uptagna art. — En *Epilobium lanceolatum* Sebast. et Maur. (närmast *E. montanum*) framställes till noggrannare observation. — *E. virgatum* Fr. är ej funnen i Tyskland; alla derföre der tagna ex. tillhöra *E. tetragonum*, från hvilken Förf. ej med någon tydlig karakter kan skilja det af Fries meddelade ex. af *E. virgatum*. — Anmärkningen i Synops. vid *Matricaria chamomilla* rörande *M. suaveolens* har tillkommit genom misstag och bör utstrykas. *M. maritima* L., odlad af frön lemnade af Fries, uptages som distinkt art. — En med *Hieracium rigidum* närsläktad art, *H. virescens* Sonder, funnen i trakten af Hamburg, uppställes — Vid *Potamo-*

ton tilläggas åtskilliga anmärkningar. — Slutligen tillägger Förf. att han rörande åtskilligt ämnar anställa ytterligare undersökningar, hvars resultat, äfvensom hvad vidare kan tillkomma, han vill publicera i ett särskildt supplement.

Ref. vill till slut endast uttala den innerliga önskan, hvilken han är öfvertygad delas af Hå. Botanikens dyrkare, att den om en noggrann kännedom af mellersta Europas vexter så högt förtjente Författaren ännu under många år må kunna med oförminskade krafter egna sin verksamhet och nit åt Floras område och sprida ökad t ljus öfver dess skatter.

2. *Synopsis Hepaticarum, auctoribus C. M. Gottsche, J. B. G. Lindenberg et C. G. Nces ab Lsenbeck. Fascic. 2:s. Hamburg. Meisner. 1845. P. 145—304. 8:o h. (kostar 1 Thl:r.)*

I detta häfte, som till anordning och behandling i allo öfverensstämmar med det första af Ref. redan anmälda, avslutas slägtet *Jungermannia*, hvarest följande genera framställas: Genus 10 *Sphagnocetis* N. ab E. med en säkert känd europeisk art och 2 mindre säkra extraeuropeiska; gen. 11 *Liochlaena* N. ab E. med en art hemma i Europa; g. 12 *Lophocolea* N. ab E. af hvars 40 uptagna arter 10 förekomma i Europa; g. 13 *Hepanthus* N. ab E. med en art hemma i Europa (bland andra vextställen upgifves "Herjedalen in Tellemarken"!!); g. 14 *Chiloscyphus* Cord. med 36 arter, hvaraf allenast 3 äro funna i Europa; g. 15 *Gymnoscyphus* Corda med 1 art blott funnen på Radstadter Tauern. — Subtribus 4 *Geocalyceæ*: g. 16 *Gymnanthe* Tayl. med 4 arter, hvaraf den epda europeiska (*G. Wilsonii*) i 1:a häftet hänförs till slägtet *Acrobolbus*; g. 17 *Saccogyna* Dum. med en art som har hemma i Europa; g. 18 *Geocalyx* N. ab E. med en säker art från Europa och en mindre känd från Vestindien; g. 19 *Gongylanthus* N. ab E. med 2 arter hemma i Italien. — Subtribus 5 *Trichomanoideæ*; g. 20 *Calypogeia* Raddi med 5 arter, hvaraf 2 europeiska; g. 21 *Lepidozia* N. ab E. hvars 38 arter alla äro extraeuropeiska utom 2; g. 22 *Mastigobryum* N. ab E. med 54 arter äfvenledes samt-

ligen extraeuropeiska med undantag af två; g. 23 *Micropterygium* Lindbg. med 2 species från Amerika; g. 24 *Physiotium* N. ab E. af hvars trenne species 1 fins i Europa (*Ph. cochleariforme* ad Lyse in Norvegia, et "Ahusæ" (?)) — Subtribus 6 *Ptilidiæ*: g. 25 *Trichocolea* Dum. med 3 arter, deraf en europeisk; g. 26 *Sendtnera* Endl. har 12 arter hvaribland 4 i Europa; g. 27 *Polyotus* Gottsche, hvars 8 arter alla äro extraeuropeiska; g. 28 *Ptilidium* N. ab E. med 4 arter deraf en europeisk. — Subtribus 7 *Platyphyllæ*: g. 29 *Radula* N. ab E. med 24 arter, hvaribland blott en är funnen i Europa; g. 30 *Madotrochea* Dum. 36 species hvaraf 6 i Europa. — Subtrib. 8 *Jubuleæ*; g. 31 *Bryopteris* Lindenbg. 4 extraeuropeiska arter; g. 32 *Thysananthus* Lindbg. likaledes med 4 arter som förekomma utom Europa; g. 33 *Ptychanthus* N. ab E. med 6 species från Ostindien; g. 34 *Phragmicoma* Dum. af hvars 23 arter allenast en vexer i Europa; g. 35 *Omphalanthus* Lindbg. af hvars 8, samtligen utom Europa vexande, arter blott 2 i närvarande häfte diagnosticeras; de återstående skola följa i det tredje, hvilket äfvensom det fjerde och sista låfvas färdiga inom årets slut.

-
3. *Archiv skandinavischer Beiträge zur Naturgeschichte. Herausgegeben von Chr. Fr. Hornschuch. 1:r Th. 3:s Heft. Greifswald. Koch. 1845. S. I—XII, 319—462, 7—14 und 2 Steindrucktafeln. 8:o h.*

I likhet med hvad som skedt vid de tvenne föregående häftena, vill Ref. äfven angifva innehållet af detta sist utkomna, hvilket åtföljes af allmänt titelblad för det nu fulländade första bandet af denna tidsskrift, som dedicerats till Friherre Berzelius. Äfven meddelas ett kort förord samt innehållsförteckning för alla tre häftena ordnad efter vetenskaperna. Af följande botaniska afhandlingar lemnas i närvarande häfte öfversättningar: 11. *Om vexternas hemland*, af Fries, öfversatt af Hornschuch (sid. 319—343); 12. *Om skandinaviska Pil-arterna* af Fries öfvers. af Beilschmied (s. 344—374); 13. *Några ord om Rumex acutus L. och R. aquaticus L.* af

samme Författare och Öfversättare (s. 375—382); 14. *Om bladens och knopparnes divergens af Silfversträhle*, äfvenledes öfversatt af Beilschmied (s. 382—390); 15. *Om pompejanska vexter*, af Schouw, öfvers. af Hornschuch (s. 391—396); samt, bland kortare meddelanden, *om vüderlekens inflytande på vegetationen*, af Fries, likaledes öfvers. af Hornschuch (s. 454—461). — Öfriga uppsatser och meddelanden afse zoologien. — Till slut följa rättelser. — Den i 2:a häftet började redogörelse för literaturen fortsättes (sid. 7—14), så att först avslutas den, som angår Sverge, hvarest den danska och norska meddelas.

Utg., hvilken alltsedan han blef anställd vid Greifswalds Universitet utgjort en föreningslänk mellan Skandinaviens och Tysklands Botanister och med den mest förekommande beredvillighet sökt upfylla alla deras önskningsar, hvilka vändt sig till honom, har genom utgifvandet af detta Archiv i hög grad ökat de stora förbindelser, hvari särdeles Sverges Naturforskare redan länge stått till honom; måtte allenast detta, utan påräknande af någon pekuniär fördel eller andra bibänsigter, blott af kärlek för vetenskapen och nordens, gjorda företag mötas af ett sådant upmuntrande deltagande, att icke någon större direkt förlust må drabba Utgifvaren och Förläggaren och dessa deraf afskräckas från fortsättandet af ett arbete, hvilket af Nordens Naturforskare måste betraktas med största intresse såsom, mera än något annat, bidragande att göra deras på modersmålet författade afhandlingar tillgängliga för en större vetenskaplig publik!

-
4. *Genera plantarum floræ germanicæ auctore Th. Fr. L. Nees ab Eisenbeck. Opus post auctoris mortem ab A. Putterlick et St. Endlicher continuatum. Fasciculus XXIV. Bonn, Henry et Cohen. 1845. 8:o.*

Närvarande häfte innehåller beskrifningar och figurer öfver följande släkten: *Nicotiana* L., *Datura* L., *Hyoscyamus* Tournef., *Physalis* L., *Capsicum* Tournef., *Solanum* L., *Lycopersicum* Tournef., *Lycium* L., *Convolvulus* L., *Calystegia* R. Br. (på 2 blad), *Cuscuta* L., *Plumbago* Tournef., *Armeria* Willd., *Sta-*

tice Willd., *Erigeron* Less., *Phagnalon* Cass., *Xanthium* Tournef., *Anthemis* DC., *Merula* Cass. — Behandlingen är i allo lika med den i de förut utgifna fasciklarne.

Närvarande häfte åtföljes af titelblad och register till första afdelningen af *Gamipetala*, utgörande femte delen af hela verket.

1. Under titel: *Andvisning till nödbrödsämnen. 1:a häftet: om användandet af Lofvar till födan* Upsala 1845: har Hr G. Torssell utgifvit en liten brochyr af 16 sidor, hvori, efter en inledning, i korthet först handlas om lofvarnas insamling och beredning i allmänhet och sedan särskildt med hänseende till de olika sätt, hvarpå de kunna begagnas, hvarefter lemnas korta beskrifningar på Islandslaf (*Cetraria islandica*), Renlaf (*Cladonia rangiferina*), Snölaf (*Cetraria nivalis*) och Asklaf (*Ramalina calicaris*), af hvilka 4 arter äfven upklustrade exemplar äro meddelade. Häftet kostar 12 sk. b:ko.

2. Af Links *Vorlesungen über die Kräuterkunde* är andra afdelningen utkommen; den innehåller 15—25 föreläsningen, som afhandla stammen, dess struktur, olika slag och funktioner. — Äfvenledes är Kützings *Phycologia germanica* (340 sid. 8:o) från trycket utgifven och kostar 3½ Thlr.

3. Enligt underrättelser från Hr Lindgren, som nu lemnat sin lärarebefattning vid Degebergs landbruksinstitut och öfver vintern vistas i Lidköping, är han nu sysslosatt att till snart distribuerande bereda såväl åtskilliga fasciklar af *Musci exsiccati* som ock en ny uplaga af sina *Rodervexter*. Derjemte egnar han mycken tid åt Svamparnes studium, öfver hvilka vexter han utarbetat figurer på omkring 50 dels alldeles nya, dels under sednare åren utredda och upställda arter bland Hymenomyceterna; dessa figurer ämnar hän framdeles, om tillfälle gifves, publicera. En till Utg. benäget öfversänd afhandling med beskrifningar öfver åtskilliga bland nyssnämnda nya arter skall ofördröjligen i denna tidsskrift blifva intagen.

4. Så väl i *Taschenbuch* (sid. 530) som i andra uplagan af *Synopsis* (p. 857) uptager Koch *Scirpus pungens* Vahl under namnet *Sc. Rothii* Hoppe, emedan han anser detta sednare namn (gifvet 1814) såsom äldre än det förra, hvilket förekommer i Vahls *enumeratio plant.* 2. p. 255, ett arbete som Koch upgifver vara tryckt 1827, en upgift, som dock grundar sig på misstag eller tryckfel, enär nämnde del i sjelfva verket, enligt titelbladet och företalet, utkom 1805, kort efter Författarens död. Det af Vahl gifna namn eger således obestridlig prioritetsrätt och bör följaktligen bibehållas.